

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Καταλήψεις, αποχές, βανδαλισμοί, μαθητικές ή φοιτητικές κινητοποιήσεις και εξεγέρσεις, ατομικοί ή συλλογικοί τρόποι εναντίωσης στο εκπαιδευτικό σύστημα. Η συχνή εκδήλωση τέτοιων αντιθέσεων οδηγεί στον προβληματισμό και τη συνακόλουθη κριτική του εκπαιδευτικού συστήματος.

Κριτική της εκπαιδευτικής διαδικασίας

Φορείς όλων των πολιτικών* τάσεων προπαγανδίζουν την υποτιθέμενη αναγκαιότητα του θεσμού του σχολείου (*με τον όρο πολιτική εννοούμε τη διαδικασία κατάληψης της εξουσίας και όχι την ενασχόληση με τα κοινά). Κατ' αρχάς υποστηρίζουν ότι το σχολείο αποτελεί απαραίτητη συνθήκη για την απόκτηση-μετάδοση γνώσεων. Αντιθέτως έχει αποδειχτεί ότι η μάθηση είναι σύμφυτο χαρακτηριστικό του ανθρώπου και έχει παρατηρηθεί σε όλους τους τύπους κοινωνιών ανεξάρτητα από την ύπαρξη εκπαιδευτικού συστήματος. Το άτομο έχει τη δυνατότητα να μάθει μέσα από τις εμπειρίες του και τις κοινωνικές συναναστροφές. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι το σχολείο προάγει ένα συγκεκριμένο τύπο μάθησης που βασίζεται στον ανταγωνισμό, την επιβολή και τον καταναγκασμό αποσκοπώντας στην καταστολή της επιθυμίας για μάθηση.

Παράλληλα προωθείται ο μύθος ότι το σχολείο προσφέρει ίσες ευκαιρίες σε κάθε μαθητή, τρέφοντας έτσι τα φτωχότερα κοινωνικά κομμάτια με την ψευδαίσθηση ότι μπορούν, μέσω του σχολείου, να επιτύχουν ευνοϊκότερες συνθήκες ζωής. Ουσιαστικά όμως η εκπαίδευση λειτουργεί ως μία εμπορευματική διαδικασία κατανάλωσης πακέτων γνώσεως (πχ φροντιστήρια, σχολικά βοηθήματα, μεταπτυχιακά κοκ). Επομένως όσοι έχουν μεγαλύτερη οικονομική άνεση και άρα αυξημένες δυνατότητες κατανάλωσης, έχουν περισσότερες πιθανότητες να αξιολογηθούν θετικά από το σύστημα. Από αυτή την κατάσταση προκύπτει το ιδεολόγημα της αξιοκρατίας, σύμφωνα με το οποίο η κατανομή των προνομίων θα πρέπει να γίνεται με κύριο κριτήριο την αξία κάθε ατόμου. Αυτό που ορίζεται ως αξία στο σύγχρονο σχολείο είναι η προσαρμοστικότητα του ατόμου στα πρότυπα που το ίδιο το σύστημα θέτει προκειμένου να αναπαραχθεί (αποδοχή της αυθεντίας -του καθηγητή στην προκειμένη περίπτωση-, δουλοπρέπεια, σχέσεις ανταγωνισμού, ρουφιανιά, βαθμοθηρία). Όμως οι ανθρώπινες ικανότητες είναι ποικίλες και μη μετρήσιμες, επομένως όσοι προσπαθούν να τις εντάξουν σε αξιολογική κλίμακα (βαθμολογική εδώ), επιδιώκουν να διαιωνίσουν το σύστημα κυριαρχίας.

Πρακτικά, οι μαθητές διαβαθμίζονται και αξιολογούνται σύμφωνα με τα προκαθορισμένα, από το σύστημα, κριτήρια. Η διαδικασία της αξιολόγησης επιβάλλει στο άτομο προκατασκευασμένα ιδανικά, ατομικά και κοινωνικά, με αποτέλεσμα να εκμηδενίζεται η ατομικότητα του (πχ μικροαστικό πρότυπο, εθνικισμός, милитарismός). Η πειθαρχία, αφαιρώντας κάθε αίσθηση αυτενέργειας από το μαθητή, επιβάλλεται με πολλούς τρόπους όπως πχ αποβολές, ποινολόγια, αλλά και μέσω της χωροταξίας (κάγκελα, κουδούνι, διατεταγμένες αίθουσες και θρανία, συνεχής επιτήρηση των μαθητών από τους καθηγητές). Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι η εξαναγκαστική παρουσία στην τάξη (απουσιολόγιο), αποτελεί απόδειξη της απουσίας κινήτρων για συμμετοχή στο μάθημα. Οι αλληπάλληλες εξετάσεις και οι ασφυκτικές πιέσεις εδραίωνουν τον ανταγωνισμό, δημιουργώντας τάσεις επίδειξης και προσδίδοντας στη γνώση ιδιοκτησιακό χαρακτήρα. Η εξοικείωση των μαθητών με την ιεραρχία και η παθητική αποδοχή της, επιτυγχάνεται μέσω της υποχρεωτικής ένταξης στις ιεραρχικές

σχέσεις στο σχολείο, οι οποίες παίρνουν πολλές μορφές: εξουσιαστική σχέση καθηγητή-μαθητή, διάκριση έξυπνου-χαζού ή μάγκα-φλώρου. Παράλληλα προωθείται η διαδικασία της αντιπροσώπευσης (δεκαπενταμελή/πενταμελή συμβούλια), ως ο μόνος τρόπος ενασχόλησης με τα κοινά. Με αυτό τον τρόπο επιδιώκεται να αποκτήσει ο μαθητής την ψευδή πεποίθηση ότι η ύπαρξη ιεραρχίας, εξουσίας και κράτους είναι σύμφυτη με την ανθρώπινη κοινωνία, άρα και αναπόφευκτη, ενώ παρουσιάζεται η εκπαίδευση μέσω του σχολείου ως ο μόνος τρόπος μόρφωσης και μάθησης.

Μαθητικοί αγώνες

Μέσα σε αυτές τις καταπιεστικές συνθήκες που επικρατούν τόσο στο σχολείο, όσο και στην κοινωνία, εκδηλώνονται τάσεις εναντίωσης στο εκπαιδευτικό σύστημα. Όμως ο αγώνας των μαθητών, συχνά γίνεται αντικείμενο χειραγώγησης από πολλούς φορείς, όπως από κόμματα, συντονιστικά, ή αυτόκλητους καθοδηγητές. Το αποτέλεσμα είναι ο περιορισμός στη μερική-ανούσια αιτηματολογία και η καταστολή κάθε προσπάθειας συνολικής αμφισβήτησης του συστήματος. Επίσης επιχειρείται ο εγκλεισμός οποιασδήποτε κινητοποίησης σε αυστηρά καθορισμένα πλαίσια, όπως πχ πορείες-περίπατοι, δουλοπρεπίες επισκέψεις σε υπουργεία, κινήσεις εντυπωσιασμού που στοχεύουν στην άντληση πολιτικής υπεραξίας, οδηγώντας στην αφομοίωση των αγώνων από το σύστημα.

Αντίθετα εμείς προτάσσουμε την πολυμορφία των αγώνων, χωρίς να δεχόμαστε τη διάκρισή τους σε ήπιους και ακραίους ή νόμιμους και παράνομους. Μία από τις μορφές αγώνα είναι και οι μαθητικές καταλήψεις οι οποίες έχουν εμφανή αποτελέσματα, όπως επανοικειοποίηση του ελεύθερου χρόνου και σαμποτάρισμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Όμως το σημαντικότερο είναι ότι μέσα στην κατάληψη υπάρχει η δυνατότητα να δημιουργηθούν μορφές οργάνωσης των κοινωνικών σχέσεων, διαφορετικές από τις κυρίαρχες. Συγκεκριμένα είναι εφικτό να λειτουργήσει μία κατάληψη χωρίς εξουσία ή διαμεσολάβηση, χωρίς αντιπροσώπευση, με συζητήσεις όπου συμμετέχουν όλοι στη συλλογική λήψη των αποφάσεων.

Μετά τα σχολεία, τι

Η ύπαρξη ενιαίου μηχανισμού που αναλαμβάνει εξ' ολοκλήρου τη διαμόρφωση του ατόμου, οδηγεί στην ανελευθερία η οποία απορρέει από την εξουσία που ασκεί αυτός ο μηχανισμός στο άτομο και κατά συνέπεια στην κοινωνία. Αντιθέτως, είναι αναγκαίο να δημιουργηθούν ομάδες ανθρώπων κατά την πρωτοβουλία των συμμετεχόντων, στις οποίες θα λαμβάνει χώρα η συλλογική αυτομόρφωση, όπου το άτομο θα είναι ενεργητικό (και όσον αφορά το περιεχόμενο αυτών που διδάσκεται). Το μοντέλο αυτό έχει ως κεντρικό άξονα τη διάδοση των γνώσεων μέσω της καθημερινής αλληλεπίδρασης των ανθρώπων, όπου οι ρόλοι διδάσκοντα-διδασκόμενου θα είναι συνεχώς εναλασσόμενοι, ώστε να μην αναδύεται το φαινόμενο της αυθεντίας του καθηγητή, το οποίο θα αναπαράγει τις ιεραρχικές-εξουσιαστικές σχέσεις.

ΑΝΥΠΟΤΑΚΤΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ

Για να γραφεί το κείμενο αυτό αντλήθηκαν στοιχεία από την προκήρυξη της πρωτοβουλίας ανυπότακτων μαθητών από την κατάληψη 1ου-3ου Λυκείου Χολαργού. Η κατάληψη αυτή λειτούργησε ως αφετηρία για τη δραστηριοποίησή μας ως ομάδα. Οι αποφάσεις μας λαμβάνονται αντιιεραρχικά, μέσα από ανοιχτές συζητήσεις οι οποίες πραγματοποιούνται κάθε Σάββατο στις 7.00μμ στο χώρο του Πολυτεχνείου (είσοδος από οδό Στουρνάρα).